

בתי-המשפט**בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב - יפו**

ב"ש 82277/98
 ב"ש 90084/01
 ב"ש 91871/02
 (ב-תפ"ח 65/94)

בפני:
 כב' השופט נתן עמית, אב"ד.
 כב' השופטת מרים סוקולוב.
 כב' השופטת תחיה שפירא.

המבקשים:
 1. ראלב בן סאלח מנסור (ב"ש 82277/98).
 יליד 1964, ת.ז. 058978214,
 מטירה.
 2. הילאל בן איברהים עבדל-חי (ב"ש 90084/01).
 יליד 1970, ת.ז. 027545037,
 מטירה.
 3. איברהים שלבי (ב"ש 91871/02).
 ת.ז. 05139638.
 מטירה.

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל.

- טענו: למבקשים 1 ו-3 - עוה"ד ד. קולקר ו-ע. אורנשטיין.
 למבקש 2 - עו"ד א. ריכטמן.
 למשיבה - הפרקליטה גב' עירית אברמוב (פמת"א).

ה ח ל ט ה

השופטת מרים סוקולוב:

נושא הבקשות.

1. בפנינו שלוש בקשות לפיצויים ולהחזר הוצאות הגנה, על-פי סעיף 80(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), שהגישו המבקשים נגד המשיבה.
2. נגד שלושת המבקשים הוגש כתב-אישום לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו ביום 11.2.1994, בגין רצח, עבירה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין. המבקשים הואשמו בכך שגרמו בכוונה למותה של בלה וינשטיין ז"ל (להלן: "המנוחה"), וכי "לאחר ויכוח שפרץ בין המנוחה לבין הנאשמים, דקרו הנאשמים את המנוחה בסכין וחנקו אותה בכוונה לגרום למותה. סמוך לאחר מכן, העבירו הנאשמים את גופת המנוחה לאיזור החוף הצפוני בתל-ברוך".
- המבקשים 1 ו-2 בפרשה דנן נעצרו ביום 31.12.1993, ואילו המבקש 3 נעצר ביום 14.1.1994.
- לאחר שמיעת ראיות, הורשעו המבקשים 1 ו-2 ביום 7.6.1995 בעבירת רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, ונידונו למאסר עולם.
- מבקש 3 זוכה מחמת הספק, ובית-המשפט המחוזי קבע בהכרעת-הדין כי "אין ראיה מהימנה הקושרת אותו לרצח" (עמ' 74 להכרעת-הדין).
3. מבקשים 1 ו-2 ערערו על פסק-הדין דנן לבית-המשפט העליון (ע"פ 4517/95 ו-ע"פ 4633/95), וביום 19.1.1997 התקבל ערעורם, הם זוכו מעבירת הרצח ושוחררו ממאסרם.
4. ביום 15.11.1998 הוגשה לבית-משפט זה בקשתו של המבקש 1 לפיצויים ולהחזר הוצאות הגנה. לאחר מכן הוגשו בקשותיהם של המבקשים 2 ו-3, ביום 9.1.2001 וביום 17.7.2002.

טיעוני באי-כוח הצדדים.

5. באי-כוח המבקשים טוענים כי בהתאם להוראות סעיף 80(א) לחוק העונשין זכאים המבקשים לפיצוי ולשיפוי בגין הוצאות הגנתם במשפט, מאחר ולטענתם, לא היה יסוד להאשמתם מלכתחילה, וכן כי מתקיימות בעניינם נסיבות אחרות המצדיקות לפסוק להם פיצוי בהתאם לחוק.

לטענת המבקשים, הם נפלו קורבן לעלילת-שווא, וכן הם נפגעו בשל מחדלי המשטרה, אשר התרשלה בחקירתה בפרשה ולא בדקה כראוי את טענות האליבי שלהם. באת-כוח המשיבה טוענת כי אין המבקשים זכאים לפיצוי ושיפוי לפי סעיף 80(א) האמור, מאחר שהיו ראיות לכאורה אשר היוו יסוד להאשמתם, וכן לא מתקיימות בעניינם הנסיבות האחרות, המצדיקות את פיצויים.

העובדות הצריכות לעניין.

6. העובדות הצריכות לענייננו פורטו בהרחבה על-ידי שתי הערכאות שדנו בפרשה, ובקצרה, הינן כדלקמן:

(א) במוצאי-שבת, בלילה שבין ה-15.6.1992 ל-16.8.1992, נרצחה יצאנית בשם בלה וינשטיין, אשר עסקה בזנות בחוף תל-ברוך. גופתה נתגלתה ביום למחרת, 16.8.2002, בשעה 10:00, בין תלוליות העפר, צפונית למלון מנדרין.

(ב) אף שתחקרו רבות מהיצאניות בחוף תל-ברוך, החקירה לא הניבה תוצאות של ממש. אולם, לקראת סוף שנת 1993 הגיע לידי המשטרה מידע חדש, אשר בעקבותיו חודשה החקירה בפרשה, ועם סיומה הוגש כתב-האישום נגד שלושת המבקשים.

(ג) מקור המידע החדש שהתקבל במשטרה היה סופיאן מסלוחי (להלן: "סופיאן"), הומוסקסואל וקוקסינל ממין זכר העוסק בזנות, אשר נעצר כחשוד בפרשיות אחרות (בהן רצח), ואשר ביקש לזכות בטובות-הנאה בתמורה למסירת המידע.

לנוכח המידע החדש שמסר סופיאן, חודשה החקירה בפרשה, והפעם הניבה תוצאות.

המבקשים 1 ו-2 נעצרו ביום 31.12.1993, המבקש 3 נעצר ביום 14.1.1994 כמפורט לעיל, וביום 11.2.1994 הוגש נגד המבקשים כתב-האישום לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו. על-פי עובדות כתב-האישום, השלושה גרמו למותה של המנוחה בחניקה ובדקירות סכין - בעקבות סכסוך שנתגלע ביניהם - דרומית למלון "מנדריין" שבחוף תל-ברוך, ולאחר מכן נטלו את גופתה והשליכוה במקום שבו נתגלתה, צפונית למלון.

הראיות שהובאו על-ידי המשיבה, **והממצאים שנקבעו על-ידי בית-המשפט המחוזי בהכרעת-הדין.**

7. הגירסה שעמדה בבסיס הרשעתם של המבקשים 1 ו-2 התבססה, למעשה, על עדותם של ארבעה עדים מרכזיים: שתי פרוצות, רחל נוילנדר (להלן: רחל) וטלי חזן (להלן: טלי), אשר היו, לדבריהן, "עדות ראיה" להתרחשות; פרוצה נוספת, אביבה "ההודית" (להלן: אביבה) - אשר ראתה, לדבריה, את רחל, טלי ואת המבקש 1 באיזור הרצח בליל הארוע; העד הרביעי, עמנואל בן-ברוך (להלן: "בן-ברוך"), שהיה אסיר, ולדבריו המבקש 2 התוודה בפניו על ביצוע הרצח כאשר ישב במעצר.

יוער כי העדה טלי חזרה בה, בעדותה בבית-המשפט המחוזי, מהדברים שמסרה בהודעתה במשטרה, אולם הודעתה במשטרה התקבלה כראיה על-פי סעיף 10א' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: "פקודת הראיות"), ובית-המשפט המחוזי העדיף את האמור בה, על-פני עדותה של העדה בבית-המשפט. ההודעה שמסרה טלי במשטרה לא רק אימתה את גרסתה של רחל, אלא גם השלימה אותה, בכך שהיה בה הסבר כיצד הובאה גופתה של המנוחה מן המקום שבו נרצחה לעיני רחל והלקוח שלה, אל המקום שבו נמצאה למחרת היום.

בנוסף לארבע עדויות מרכזיות אלה, הובאו על-ידי התביעה מספר "עדי תמיכה", אשר מסרו עדות באשר למעשי המבקשים לאחר הרצח. על-פי העדויות הללו, בליל הרצח, בשעות הקטנות של הלילה, פנו אליהם המבקשים וביקשו לאפשר להם להתרחץ ולהחליף בגדים. יש לציין, כי מרביתם של עדים אלה חזרו בהם בעדותם בבית-המשפט מהדברים שמסרו בהודעותיהם במשטרה, אך הודעותיהם המשטרה התקבלו כראיה על-פי סעיף 10א' לפקודת הראיות, ובית-המשפט המחוזי העדיף את האמור בהודעותיהם במשטרה על-פני דבריהם בעדותם בבית-המשפט.

8. בית-המשפט המחוזי נתן אִמון בעדותה של רחל, אשר העידה בבית-המשפט כי ראתה את הרצח מתבצע לנגד עיניה; כן אימץ בית-המשפט את דבריה של טלי בהודעתה במשטרה,

לפיהם היא ראתה את המבקשים 1 ו-2 מוציאים את גופת המנוחה ממכונית, במקום שבו נתגלתה מאוחר יותר.

כן נתן בית-המשפט המחוזי אָמון בעדותה של אביבה בבית-המשפט, לפיה היא הייתה בליל הרצח באיזור מלון "מנדרין" בחוף תל-ברוך בחברתו של העד סופיאן, וראתה במקום את המבקשים 1 ו-2, את רחל ואת המנוחה, וכן העידה אביבה כי המבקש 1 הגיע למקום במכונית "B.M.W." בצבע קרם, ובינו לבין המנוחה התפתח סכסוך קולני, שבסיומו הועלתה המנוחה לרכב; בהמשך הבחינה העדה במבקש 2, כאשר עזב את איזור החוף בנסיעה מהירה במכונית "סובארו" (ראה עמ' 28-30 להכרעת-הדין).

בית-המשפט המחוזי האמין גם לדבריו של העד בן-ברוך, שהיה בשעתו אסיר בכלא אשקלון, ולתאוו הוכנס מבקש 2, שהמתין למשפט. בעדותו סיפר בן-ברוך כי המבקש 2 התוודה בפניו על חלקו במעשה הרצח, בעת ששהה בתא-המעצר.

באשר לעדותו של העד סופיאן - בית-המשפט המחוזי קבע כי אין לקבוע ממצאים עובדתיים כלשהם על יסוד עדותו של סופיאן, "שנתגלה כאדם שאינו בוחל בעיקום ועיוות העובדות..." (עמ' 37 להכרעת-הדין).

הדין בערכאת הערעור והממצאים שנקבעו בפסק-הדין.

9. טענת המבקשים 1 ו-2 בערכאת הערעור, טענה שהעלו שוב ושוב גם בבקשות שבפנינו, התמקדה בהשלכות שהיו למעורבותו של סופיאן בחקירה המשטרית. המבקשים טענו, וטוענים גם היום, כי סופיאן רקם נגדם עלילת-שקר וכי עדות-התביעה המרכזיות - רחל, טלי ואביבה - וכן "עדי התמיכה", מסרו בהודעתיהם במשטרה גירסה כוזבת ש"הכתיב" להם סופיאן.

במיוחד אמורים הדברים באשר לשתי עדות-התביעה המרכזיות - רחל וטלי - אשר לטענת המבקשים, בשלב הראשון של חקירתן הכחישו כל נגיעה לפרשת הרצח, ורק אחרי שסופיאן "שולב" בחקירה ו"הזכיר" להן את פרטי האירועים שלגירסתו הן היו עדות להם, נאותו לספר את האמור בהודעותיהן במשטרה.

10. **וכך נאמר בפסק-דינו של בית-המשפט העליון בעניין זה:**

"בית-המשפט המחוזי ראה את העדים - לרבות את סופיאן - והתרשם מהם באורח בלתי-אמצעי; וכאשר קבע את ממצאי המהימנות בקשר לעדות המרכזיות, רחל וטלי, הייתה לנגד עיניו האזהרה שהזהיר את עצמו בדבר אי-היכולת לסמוך ממצאים על עדותו של סופיאן לבדה, בשל חוסר-המהימנות הנעוץ באישיותו.

התערבות בהכרעת-הדין מחייבת, על-כן, הצבעה על "טעות" שבה נכשל בית-המשפט המחוזי, בסוברו שניתן למצוא בעדותה של רחל - כאשר זו משולבת בהודעתה של טלי במשטרה ומתחזקת בעדותה של אביבה ובעדותם של "עדי התמיכה"- בסיס מספיק להרשעה."

בית-המשפט העליון קבע:

"הראיות שבאו בפני בית-המשפט המחוזי, אינן מותירות מקום לספק שהמפגש עם סופיאן היה הגורם המכריע לשינוי שחל בעמדתן הראשונית של שתי העדות המרכזיות; ולאופיה ולטיבה של מעורבותו של סופיאן, יש, בנסיבות העניין, משקל מכריע בכל הקשור להערכת היכולת לסמוך על הדברים שמסרו עדות אלה במסגרת חקירתן במשטרה."

בשל החשש לפיו ה"הפגשה" בין סופיאן לבין עדות-התביעה - רחל וטלי - היא זו שגרמה לשינוי גירסתן וכי העדות הללו מסרו לחוקרים את המידע השקרי שמסר להן סופיאן - קבע בית-המשפט העליון ב-עמ' 21-23 לפסק-דינו כי:

"...לוקה הודעתה של כל אחת משתי העדות, מעצם טיבה, בחשש, שמא "אימצה" העדה - בלית-ברירה ומפורח הנסיבות - את הגירסה ש"הזכיר" לה סופיאן, כאשר גירסה זו אינה אמת... התוצאה הממשית היא: שאין לסמוך ממצא מרשיע על דברי העדות הללו לבדן, אלא אם כן, תימצא להן תמיכה של ממש בראיות אובייקטיביות אמינות אחרות."

11. בית-המשפט העליון פסק כי מאחר והתעורר חשש למהימנותן של עדות-התביעה רחל וטלי, ובהעדר ראיות אובייקטיביות לתמוך בגירסתן, הרי ש"נותרים בעינם הספקות שהקימה "הפגשתן" של העדות עם סופיאן; והמערערים זכאים ליהנות מספקות אלו".

בסופו של דבר, קיבל בית-המשפט העליון את ערעורם של המבקשים 1 ו-2 והחליט לזכותם, כדברי כב' השופט קדמי: "מחמת הספקות שמוותיר שילובו של סופיאן בחקירה".

עוד יוער, כי בית-המשפט העליון לא קבע באופן פוזיטיבי בפסק-דינו כי המבקשים 1 ו-2 לא ביצעו את העבירה שבה הורשעו. כן לא נקבע בפסק-הדין דנן, כי אכן נרקמה עלילת-שקר על-ידי סופיאן ושאר העדים, על-מנת להפליל את שלושת המבקשים, כטענתם.

הבקשה לפיצוי והחזר הוצאות לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין.

12. סעיף 80(א) לחוק העונשין קובע כדלקמן:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית-המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זופה, בסכום שייראה לבית-המשפט."

סעיף זה מונה שני תנאים חלופיים, אשר בהתקיים אחד מהם, יהיה זכאי נאשם שזופה לפיצוי ולהוצאות הגנתו: התנאי הראשון - כאשר לא היה יסוד להאשמת הנאשם שזופה; השני - כאשר בית-המשפט קבע כי יש נסיבות אחרות המצדיקות תשלום פיצוי והוצאות ההגנה לנאשם שזופה.

באשר לחלופה הראשונה - העדר יסוד להאשמה.

13. כוח המבקשים העלו מספר נימוקים אשר, לטענתם, מצביעים על כך שלמשיבה לא היה כל יסוד להגיש נגד המבקשים מלכתחילה כתב-אישום בגין עבירת רצח.

14. המבקשים טוענים, כי על יסוד חומר הראיות שהיה בידי התביעה, תובע סביר לא היה מגיש כלל כתב-אישום, ומשום כך - לטענתם - לא היה כלל יסוד להאשמת המבקשים. באי-כוח המבקשים סומכים טענתם זו על רע"פ 931/96, מאיר נ' מדינת ישראל, תקדין-עליון (1996), 550, בו קבע כב' המשנה לנשיא ש' לוין, כי ניתן לומר שלא היה יסוד להאשמה במקרים בהם,

"על יסוד החומר שהיה ברשותו לא היה תובע סביר מגיש כתב-אישום, בין משום שלא היה בחומר הראיות, עובדתית או משפטית, כדי לבסס לכאורה אישום נגד הנאשם... ובין שלפי

החומר הייתה התביעה צריכה להסיק שהזיכוי צפוי מראש,

מאחר שהראיות אינן יכולות לבסס הרשעה..."

(צוטט ב-ע"פ 7826/96, דייש נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"א(1) 481, 487; ראה גם: ע"פ

4466/98, דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ו(3) 89, 73).

המבחן לשאלה האם היה יסוד להאשמה הוא מבחן אובייקטיבי: השאלה הינה האם

חומר הראיות שהיה בפני התביעה עובר להגשת כתב-האישום היה מעלה אצל תובע סביר

ציפייה לפיה יש די ראיות לכאורה על-מנת לבסס הרשעה (ראה: ע"פ 1767/94, יוסף ואח' נ'

מדינת ישראל, פ"ד נ"ג(1) 519, 505).

זאת ועוד. בפסק-דין דבש דנן, ציין כב' השופט חשין (מעמ' 106) כי:

"המושג "לא היה יסוד להאשמה" מצייר מצב קיצוני של אי-

סבירות בולטת; וגם אם אמרנו כי המושג "לא היה יסוד" פורש

עצמו לא אך על מקרים קיצוניים שבהם לא היה כל יסוד

להאשמה, אלא גם על סוגי מקרים בהם יסוד ההאשמה הוא

יסוד רעוע."

באת-כוח המשיבה ציינה בפנינו, כי אכן התביעה הייתה סבורה שיש בידה מספיק

ראיות לכאורה על-מנת לבסס הרשעה. באת-כוח המשיבה אף פירטה בעיקרי תשובת המדינה

לבקשה את הראיות שהיו בידי התביעה, ואשר בהסתמך עליהן הגיעה התביעה למסקנה שיש

סיכוי סביר להרשעה.

בהכרעת-הדין של בית-המשפט המחוזי, נקבע כי "יש במכלול ראיות התביעה כדי

להוכיח לכאורה, את האשמה, על-פי כתב-האישום..." (עמ' 56 להכרעת-הדין) - וכפי

שציינה באת-כוח המשיבה, בית-המשפט העליון לא ביטל ולא שינה את ממצאיו של

בית-משפט קמא לעניין הימצאותן של ראיות לכאורה, ולא קבע כי לא היה מקום מלכתחילה

להגיש כתב-אישום נגד המבקשים בגין עבירת רצח.

לדברי באת-כוח המשיבה, כפי שנקבע בע"פ 1524/93, מיכאלשווילי נ' מדינת

ישראל, פ"ד מ"ח(2) 656, 650, הטענה לפיה "אין יסוד להאשמה" על-פי סעיף 80(א) לחוק

העונשין תיבחן באותם קריטריונים שבהם תיבחן טענתו של נאשם לפיה אין להשיב לאשמה,

דהיינו - יש לבדוק האם יש די ראיות לכאורה, המצביעות על אשמת הנאשם:

"כאשר חומר הראיות המצוי בידי התביעה הוא כזה שהתביעה

צריכה להבין שעל בסיסו לא יזדקק הנאשם כנראה להשיב

לאשמה - הרי משמעות הדבר שעל התביעה להימנע מהגשת

האישום, שכן אין יסוד מספיק להאשמה. אם היא בכל זאת

**מגישה כתב-אישום, והזיכוי הצפוי של הנאשם אכן מתרחש,
אזי רשאי בית-המשפט להעניק לנאשם תשלום פיצוי ולהורות
על החזר הוצאותיו."**

אכן, העובדה שבית-המשפט המחוזי דחה את טענת הסניגורים לפיה אין להשיב לאשמה, ובהמשך אף הרשיע את המבקשים 1 ו-2 בעבירה נשוא כתב-האישום, מצביעה על כך כי היה גם היה יסוד להאשמה.

15. עוד טוענים באי-כוח המבקשים, כי מאחר והחקירה המשטרית שהביאה להגשת כתב-האישום הייתה פגומה, בעיקר בשל "הפגשת" סופיאן עם עדי-התביעה האחרים בנפרד, לא ניתן היה, למעשה, להסתמך עליה לשם קביעת ממצאים כלשהם ולשם הגשת כתב-אישום, ומכאן שמלכתחילה לא היה יסוד להאשמת המבקשים.

באי-כוח המבקשים סומכים את דבריהם על פסק-דינו של כב' השופט מצא, אשר קבע: **"...חקירה המנוהלת בשיטה כה פגומה אינה יכולה להניב תוצאות שבית-המשפט יוכל לסמוך עליהן את ממצאיו" (עמ' 27-28 לפסק-הדין).**

כן נטען כי המשטרה התרשלה בחקירתה, וגם בגין כך יש לקבוע כי לא היה יסוד להאשמה.

אכן, התרשלות המשטרה בחקירה עשויה לבסס טענה כי לא היה "יסוד להאשמה" (ראה: ע"פ 1767/94, יוסף הנ"ל, ב-עמ' 522). אולם, לא די בכך שהמשטרה התרשלה על-מנת לקבוע כי לא היה יסוד להאשמה. על המבקשים להצביע על כך כי התרשלות זו היא שעמדה בבסיס זיכויים של המבקשים.

בית-המשפט העליון, אשר זיכה את המבקשים 1 ו-2, קבע (ב-עמ' 25-26 לפסק-הדין) כי:

"...גם אם אין מקום לפסילתה המוחלטת של השיטה שננקטה על-ידי החוקרים, אין בכך כדי לנקות את העדות שהושגה באמצעותה, מן הספקות האופפים אותה... ה"מחיר" שמשלמים החוקרים בשל הנקיטה בשיטה האמורה הוא: אי-היכולת לסמוך על אמיתות הגירסה המושגת באמצעותה "מפי העדים", כל עוד אין היא נתמכת בראיה אמינה נוספת המסבכת את הנאשמים בביצועה של העבירה."

כלומר, בית-המשפט העליון לא פסל את שיטת החקירה שנקטו החוקרים ואף לא קבע כי הייתה התרשלות בחקירה או עלילת-שקר, אלא קבע כי בשל השיטה שנקטו החוקרים, אי-

אפשר לסמוך על העדויות שהושגו באמצעותה, מבלי שהללו תיתמכנה בראיות אמינות נוספות.

16. סיכומו של עניין, אנו קובעים כי היו די והותר ראיות לכאורה נגד המבקשים, אשר הצדיקו את הגשת כתב-האישום כנגדם בגין עבירת רצח, ולא מתקיימת בענייננו החלופה של העדר "יסוד להאשמה".

17. באת-כוח המשיבה טוענת עוד לעניין זה, כי המבקשים הביעו הסכמתם יותר מפעם אחת למעצרים עד תום ההליכים, ומכאן שהסכימו כי אכן יש לכאורה תשתית ראייתית נאותה. משכך, ברי כי היו בידי המשיבה ראיות לכאורה שיש בהן כדי לבסס הרשעה בעבירה נשוא כתב-האישום, ולא ניתן לומר כי לא היה יסוד להאשמה.

בעניין זה טען בא-כוח מבקש 1, כי המבקשים נאלצו להסכים למעצרים עד תום ההליכים מאחר ובאי-כוחם לא ידעו באותה עת על שיטת החקירה הפסולה שננקטה ועל מעלליו של סופיאן בתיקי רצח אחרים. לטענתם, אם הפרטים הללו היו ידועים להם באותה עת, לא היו מסכימים למעצרים של המבקשים עד תום ההליכים.

אכן, רשאי בית-המשפט להסתמך על החלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים לצורך הכרעה בבקשה לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין, אולם אין בהחלטה למעצר עד תום ההליכים כשלעצמה כדי לשלול את זכותו של נאשם לפיצוי לפי סעיף 80(א) הנ"ל (ראה: ע"פ 1767/94, נוסף הנ"ל, ב-עמ' 516: "...אין לשלול כל משקל מהחלטות אלה בעניין המעצר עד תום ההליכים, שכן לפעמים יש בהן כדי לאשש את סבירותה של ההחלטה בדבר הגשתו של כתב-האישום").

ברם, משדחינו את הטענה לפיה לא היה יסוד להאשמה מחמת העדר ראיות לכאורה מאחר והתרשמנו כי היו די והותר ראיות לכאורה, לא מצאנו צורך להכריע בשאלת המשמעות שיש למעצרים עד תום ההליכים המשפטיים של המבקשים.

באשר לחלופה השנייה - נסיבות אחרות המצדיקות.

18. נוסף על העילה של העדר "יסוד להאשמה", הקבועה בסעיף 80(א) לחוק העונשין, קיימת עילה נוספת, רחבה יותר ועמומה, שעניינה "נסיבות אחרות המצדיקות" מתן פיצוי והחזר הוצאות ההגנה לנאשם שזוכה (ראה: ע"פ 7826/96, רייש הנ"ל, ב-עמ' 496; וכן ע"פ 1382/00, בן-ארויה נ' מדינת ישראל, תקדין-עליון 2002 (2), 2173).

על בית-המשפט הבוחר את זכאותו של נאשם שזוכה לקבל פיצוי והחזר הוצאות הגנתו, להביא בחשבון את כל הנסיבות הסובבות את המשפט הנדון (ראה: ע"פ 52/89, סבאח נ' מדינת ישראל, פ"ד מ"ד(1) 653, 659).

בפסיקה גובשו קריטריונים, אשר בהתקיימם, בנסיבות מסויימות, יפסוק בית-המשפט פיצוי לנאשם שזוכה, בהתאם לסעיף 80(א) לחוק העונשין. רשימה זו אינה סגורה, וניתן למנות בה את הקריטריונים הבאים:

ב-ע"פ 1767/94, יוסף הנ"ל קבע בית-המשפט, כי ניתן לומר שמתקיימות נסיבות שעשויות להקים עילה לפיצוי ושיפוי, בין היתר, כאשר התביעה הכללית פעלה בזדון או ללא סיבה סבירה; כאשר מלכתחילה לא היה אינטרס ציבורי בהעמדה לדין; כאשר נגרם עיוות-דין לנאשם בשל התמשכות ההליכים; כאשר הייתה התרשלות בבדיקת טענת אליבי, אשר הובילה לזיכוי; כאשר בפסק-הדין המזכה ישנה קביעה מוחלטת וברורה לפיה העבירה לא בוצעה, דהיינו - הנאשם זוכה "זיכוי מלא"; או, כאשר הוכח לבית-המשפט כי הנאשם נפל קורבן לעלילת-שקר ורשויות המשטרה והתביעה הוטעו.

בנוסף לשיקולים אלה, הקשורים בהליך המשפטי עצמו, ישנם שיקולים נוספים, שעניינם נסיבות אישיות יוצאות-דופן של הנאשם, שנוצרו עקב מעצרו או מאסרו, לדוגמא: כאשר עקב ההליך הפלילי נפגע התא המשפחתי של הנאשם, נגרם לו נזק כלכלי או נפגעה בריאותו בצורה חמורה (ראה: ע"פ 1767/94, יוסף הנ"ל, ב-עמ' 527).

לצד הקריטריונים אשר בהתקיימם בנסיבות מסויימות יפסוק בית-המשפט פיצוי לנאשם שזוכה, ישנם גם קריטריונים שיש בהם כדי לשלול את זכאותו של הנאשם שזוכה לפיצוי (ראה: ע"פ 1767/94, יוסף הנ"ל, ב-עמ' 524-525), לדוגמא: כאשר התנהגותו של הנאשם בטרם הגשת כתב-האישום וכן במהלך המשפט תרמה להיווצרות אותו החשד בו נחשד, או לא תרמה לחקר האמת. כמו-כן, בדרך-כלל לא יפסוק בית-המשפט פיצוי כאשר זיכוי של הנאשם היה זיכוי "טכני" או "פרוצדוראלי" או "מחמת הספק", וזאת להבדיל מזיכוי "מלא ומוחלט".

גם השיקולים המפורטים לעיל אינם מהווים רשימה סגורה, ועשויים להיות שיקולים נוספים, כאשר כל מקרה נבחן על-פי נסיבותיו.

כאמור, ככלל, בית-המשפט אינו נוהג לפסוק פיצוי לנאשם אשר זוכה מחמת הספק בלבד. אולם ב-ע"פ 700/00, טוויל נ' מדינת ישראל, תקדין-עליון 2002 (2), 1373, נפסק פיצוי גם לנאשם שזוכה מחמת הספק. הנאשם דן זוכה מחמת הספק, על-אף העובדה שבית-המשפט המחוזי לא נתן אמון בדבריו וציין זאת בהכרעת-הדין. בקשתו לפיצוי לפי סעיף 80(א)

לחוק העונשין נדחתה על-ידי בית-המשפט המחוזי, והוגש על כך ערעור לבית-המשפט העליון. בית-המשפט העליון החליט ברוב דעות, כנגד דעתו החולקת של כב' השופט ש' לוי, לפסוק לו פיצוי בגובה של 50% מסכום הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק. יוער, כי פסק-דין יחיד זה אינו דומה כלל למקרה נשוא הדיון, מאחר ובאותו מקרה דובר על-פיצוי בגין ימי מעצר בלבד, שכן הנאשם זוכה בבית-משפט קמא. כב' השופטת ס' רוטלוי קבעה כי אינה נותנת אָמון בעדותו של עַד-תביעה - שוטר, אשר מסר עדות שקרית, כאשר סביר להניח כי אלמלא אותה עדות שקר של השוטר, לא היה הנאשם נעצר מלכתחילה עד תום ההליכים.

19. בבואו להכריע בשאלת הזכאות לפיצוי על-פי סעיף 80(א) לחוק העונשין, על בית-המשפט לעשות את האיזון הראוי בין הפגיעה בזכויות הפרט - הנאשם - המצדיקה פיצוי ושיפוי, לבין האינטרס הציבורי שעלול להיפגע עקב מתן הפיצוי דנן; על בית-המשפט להתחשב בכל השיקולים הללו ולהכריע בכל עניין על-פי נסיבותיו (ראה: ע"פ 700/00, טוויל הנ"ל).

20. כאמור לעיל, באי-כוח המבקשים טוענים כי בענייננו מתקיימות נסיבות המצדיקות מתן פיצוי והחזר הוצאות ההגנה למבקשים. לדבריהם, המבקשים נפלו קורבן לעלילת-שקר שהעליל עליהם העד סופיאן, וכן הם נפגעו בשל מחדלי המשטרה בחקירתה ורשלנותה, אשר לא רק שהסתמכה על דברי העד סופיאן מבלי להטיל בהם ספק, אלא גם לא בדקה את טענות האליבי של המבקשים.

את נושא זכאותם של המבקשים לפיצוי והחזר הוצאות הגנתם בהתאם להוראת סעיף 80(א) לחוק העונשין יש לבחון על-פי הקריטריונים שנקבעו בפסיקה, כפי שפורטו לעיל.

לעניין טיב הזיכוי.

21. במקרה שבפנינו, זוכה מבקש 3 בבית-המשפט המחוזי מחמת הספק. לגבי מבקשים 1 ו-2, אשר הורשעו בדין בבית-המשפט המחוזי והגישו ערעור על הרשעתם לבית-המשפט העליון, קבע בית-המשפט העליון בפסק-דינו, כי יש לזכותם מחמת הספקות שהתיר "שילובו" של סופיאן בחקירה. הספקות הללו גרמו לכך שלא ניתן היה לסמוך ממצא מרשיע על דברי העדות רחל וטלי, מאחר שלא נמצאו ראיות אובייקטיביות אחרות כדי לחזקן. לגבי איש מהמבקשים, לא נקבע בפסק-הדין דנן באופן פוזיטיבי כי לא עבר את העבירה שבגינה הורשע.

ב-ע"פ 1382/00, **בן-ארויה הנ"ל**, נקבע כי זיכוי "מחמת הספק" או זיכוי "טכני", בהעדר קביעה פוזיטיבית לפיה הנאשם לא עבר את העבירה בגינה הועמד לדין, הם כשלעצמם אינם מצדיקים פיצוי הנאשם או שיפוי לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין.

באשר לטענה לפיה נרקמה עלילת-שקר נגד המבקשים.

22. על-אף טענותיהם של המבקשים כמפורט לעיל, בית-המשפט העליון לא קבע בפסק-דינו כי נרקמה עלילת-שקר כלשהי נגד מי מהמבקשים, וטענה זו לא הוכחה כלל.

באשר לטענה לפיה ה"אליבי" של המבקשים לא נבדק.

23. בעניין טענת המבקשים לפיה המשטרה לא בדקה את טענות האליבי שלהם, ציינה באת-כוח המשיבה - ובצדק - כי טענה זו לא הוכחה כלל בבית-המשפט המחוזי, ובית-המשפט העליון לא דן בה כלל ולא התייחס אליה בפסק-דינו. כלל ידוע הוא, כי על החוקרים לבדוק טענת אליבי אשר הועלתה על-ידי נאשם בעת חקירתו במשטרה. ברם, אם טענת האליבי דן לא היא זו שעוררה את הספקות בלב בית-המשפט ולא הביאה לזיכוי של הנאשם, כי אם טענת הגנה אחרת, הרי שלא ניתן לבסס על טענה זו בקשה לפיצוי לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין (ראה: ע"פ 6621/01, **בדליאן (טרם פורסם)**, **בפיסקה 2 לחוות-דעתה של כב' השופטת ביניש**: "...סבורה אני כי עניינו של המערער הינו מסוג העניינים בהם בירור טענת האליבי לא היה מעלה או מוריד לצורך ביטול ההליכים נגדו, ולפיכך אין מדובר במחדל של התביעה כבסיס לפיצויים"). ראה גם: ע"פ 425/88, **בדיר נ' מדינת ישראל**, פ"ד מ"ג(2) 204, 207-208; ו-ע"פ 1767/94, **יוסף הנ"ל**, ב-עמ' 524).

במקרה נשוא הדיון, נראה כי גם אם לא נבדק כראוי האליבי של המבקשים, כטענתם, עובדה זו לא נקבעה בפסקי-הדין על-ידי אף אחת משתי הערכאות שדנו בעניינם. הרי ממילא בית-המשפט העליון, בזכותו את המבקשים 1 ו-2, לא התחשב בטענה זו ואף לא התייחס אליה כלל. על-כן אין בטענה זו כדי נימוק למתן פיצוי ושיפוי על-פי סעיף 80(א) לחוק העונשין.

באשר לטענה לפיה נגרם עינוי-דין בשל התמשכות ההליכים.

24. טוענים המבקשים כי נגרם להם עינוי-דין בשל התמשכות ההליכים והשתהות במתן הכרעת-הדין בעניינם.

אכן, במקרים בהם מתמשכים ההליכים המשפטיים מעבר לזמן סביר, שלא באשמת הנאשם, כאשר הנאשם נמצא כל אותה עת במעצר עד תום ההליכים, עשוי בית-המשפט לפסוק לנאשם פיצוי לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין (ראה: ע"פ 52/89, סבאח הנ"ל, ב-עמ' 658: "דוגמה נוספת ל"נסיבות אחרות" העשויות להצדיק פיצוי לנאשם המזופה... מתייחסת למקרים בהם מתמשך משפט מעבר לזמן סביר, שלא באשמת הנאשם שהיה מצוי כל אותה עת במעצר").

אולם, בענייננו, המבקשים לא הצביעו על חריגה בלתי-סבירה בהתמשכות ההליכים המשפטיים, ומשך הזמן כשלעצמו אין בו כדי להצביע על אי-תקינות בניהול המשפט.

באשר להתנהגות המבקשים וניהול הגנתם.

25. לטענת באת-כוח המשיבה, במסגרת הנסיבות אותן יש להביא בחשבון לעניין סעיף 80(א) לחוק העונשין, יש להתייחס במקרה דנן גם להתנהגות המבקשים ולאופן ניהול הגנתם, אשר לא תרמו לחקר האמת ולא הקלו על בית-המשפט את מלאכתו.

באת-כוח המשיבה הצביעה על מספר עובדות, אשר לטענתה הקשו על ניהול המשפט והאריכו את משכו שלא לצורך. בין היתר, הכחשת המבקשים אשר הייתה גורפת, והרחיבה את יריעת המחלוקת ואת משך ניהול המשפט שלא לצורך, כאשר לבסוף קבע בית-המשפט המחוזי בהכרעת-דינו כי המבקשים שיקרו בדבריהם. בעיקר נכונה קביעה זו לגבי מבקשים 1 ו-2. לגבי מבקש 3, קבע בית-המשפט המחוזי כי שיקר באופן חלקי, כאשר ניסה להרחיק עצמו מכל קשר והיכרות עם המבקש 2 (ראה עמ' 75 להכרעת-הדין).

זאת ועוד, במהלך המשפט נמנעה הסניגוריה מלהביא עדי-הגנה, אשר לטענתה היו יכולים להצביע על חפותם של המבקשים. לטענת באת-כוח המשיבה, יש בהימנעות זו כדי לשמש שיקול לחובת המבקשים.

באי-כוח המבקשים טענו בעניין זה כי התנהגותם של המבקשים הייתה ללא רבב, וכי הם שיתפו פעולה עם צוות החקירה.

בפסק-הדין המזכה, לא התייחס בית-המשפט העליון לגירסותיהם של המבקשים 1 ו-2, ולא קבע האם דיברו אמת או שיקרו. כל שקבע הוא, כאמור, כי לא ניתן לסמוך ממצא מרשיע על דברי העדות המרכזיות רחל וטלי בלבד, ולבסס על דבריהן את ההרשעה; ובהעדר ראיות אובייקטיביות נוספות, לא ניתן להרשיע את המבקשים 1 ו-2.

סבורים אנו, כי התנהגותם של המבקשים - על-אף העובדה שמסקנותיו של בית- המשפט המחוזי לעניין חוסר ההתאמות בגירסותיהם ושקריהם לא נהפכו על-ידי ערכאת הערעור - אין די בה כשלעצמה כדי לשלול בגינה את הזכות לפיצוי מהמבקשים, אולם בהחלט היא מהווה שיקול לחובתם במסגרת הכוללת של השיקולים.

לעניין נסיבותיהם האישיות של המבקשים והנזקים שנגרמו להם.

26. מבקש 1 טען בתצהירו כי נגרמו לו נזקים נפשיים וחברתיים רבים ואף נזקים כלכליים כבדים.

מבקש 1 שהה, מיום מעצרו ועד יום שחרורו מהמאסר, שלוש שנים ועשרים ימים מאחורי סורג ובריה. בשל היותו בכלא, נאלץ מבקש 1 לראות את משפחתו אחת לשבוע או שבועיים, דבר שהקשה לא רק עליו, אלא גם על בני-משפחתו. כן נגרם לו, לטענתו, סבל מיותר מעצם העובדה שגזר-דינו ניתן כחצי שנה לאחר הכרעת-הדין. כתוצאה ממשפטו ולאחר מעצרו, הפסיקו מבקש 1 ואישתו את טיפולי הפוריות בהם טופלו בטרם הוגש נגדו כתב-האישום.

מבקש 1 אף צירף, לבקשתו, רישומים רפואיים המעידים על המצוקה הנפשית והפיזית שנגרמה לו, אשר באה לידי ביטוי בחוסר-שינה, חרדות וכו'.
על-כן, עותר מבקש 1 מבית-המשפט לפצותו בסכומים המירביים הקבועים בתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), בגין מעצרו ומאסרו במשך 3 שנים ועשרים ימים, בתוספת של 50%, וכן לפסוק לו את הוצאות הגנתו במשפט, בסך \$125,000.

מבקש 2 פירט את הנזקים שנגרמו לו, לטענתו, בתצהירו.
גם מבקש 2 שהה מאחורי סורג ובריה, מיום מעצרו ועד לשחרורו ממאסרו, שלוש שנים ועשרים ימים. כתוצאה מכך נגרמו לו, לטענתו, נזקים כבדים.
מבקש 2 עותר לבית-המשפט לפצותו בסכומים המירביים הקבועים בתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), בגין מעצרו ומאסרו במשך 3 שנים ועשרים ימים, וכן לפסוק לו את הוצאות הגנתו במשפט, בסך \$35,000.

מבקש 3 לא צירף כלל תצהיר לבקשתו, והנזקים אשר לטענתו נגרמו לו, מפורטים בבקשתו. מבקש 3 ישב במעצר מיום 14.1.1994, מועד מעצרו, ועד למועד זיכוי בבית- המשפט המחוזי, ביום 7.6.1995, שנה וחמישה חודשים.

לטענתו, עובר למעצרו הוא עבד במסעדה בכפר-סבא, אותה פתח עם שותפים, ואף תיכנן לפתוח סניפים נוספים. במסעדה הזו השקיע סכום של \$8,000, אשר ירד לטמיון. בנוסף לכך הפסיד מבקש 3 רווחים עתידיים, וכיום הוא מתקשה למצוא עבודה. זאת ועוד. בת-זוגו של מבקש 3 ניתקה את הקשר עימו בעקבות ההאשמות שהועלו נגדו, ורק לאחר חודשים ומאמצי שיכנוע רבים, נאותה לחזור אליו. בנו ואחיו סירבו לבקרו בעת שהותו במעצר.

על-כן, עותר מבקש 3 לבית-המשפט לפצותו בסכומים המירביים הקבועים בתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), בגין מעצרו במשך שנה וחמישה חודשים, בתוספת של 50%, וכן לפסוק לו את הוצאות הגנתו במשפט.

ב-ע"פ 1767/94, יוסף הנ"ל, בעמ' 527, נקבע כי יש לשקול גם קריטריונים ושיקולים של צדק במסגרת "הנסיבות האחרות" המצדיקות פיצו לנאשם שזוכה,-

"בין הנסיבות האחרות המצדיקות... יש מקום לשקול גם קריטריונים ושיקולים שיסודם במידת החסד והרחמים... כוונתי לנסיבות אישיות יוצאות-דופן של הנאשם, שהתהוו עקב המעצר או המאסר; כגון, התפרקות התא-המשפחתי, התמוטטות כלכלית, פגיעה חמורה בבריאות וכיוצא באלה."

גם ב-ע"פ 6621/01, בדליאן הנ"ל התייחס בית-המשפט העליון לנסיבותיו האישיות של המערער, ביניהן מעצרו הממושך והקלון החברתי אשר דבק בו עד לזיפויו (פיסקה 11 לפסק-דינו של כב' השופט מצא).

אכן, במקרה דנן סביר להניח שהמבקשים נפגעו מעצם ישיבתם בכלא וכי נגרמו להם נזקים כלכליים הקשורים בהוצאות ההגנה שלהם. מבקש 1 אף צירף, כאמור, מסמכים המצביעים לכאורה על פגיעה של ממש בבריאותו.

מבקש 1 ובני-משפחתו סבלו מקלון חברתי שדבק בהם, לטענתו, עד לזיפויו. יוער, כי לטענת מבקש 1, בטרם נעצר בפרשה זו ניהל אורח-חיים נורמטיבי ולא היה מעורב בפעילות פלילית.

גם מבקש 2 טען בתצהירו כי אין לו עבר פלילי.

כפי שצויין לעיל, מבקש 3 לא תמך את בקשתו בתצהיר לאימות העובדות, לכן לא מצאנו לנכון להתייחס לטענותיו בבקשתו בנוגע לנזק הכלכלי שנגרם לו.

לעניין השיהוי בהגשת הבקשות.

27. לטענת באת-כוח המשיבה, העובדה שהמבקשים השתהו בהגשת הבקשות לפיצוי עומדת לחובתם.

המבקשים 1 ו-2 זוכו בבית-המשפט העליון ביום 19.1.1997, ואילו בקשותיהם לפיצוי לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין הוגשו ביום 15.11.1998 וביום 9.1.2001 (בהתאמה), כשנתיים לאחר מתן פסק-הדין דנן.

מבקש 3 זוכה בבית-המשפט המחוזי ביום 7.6.1995, ואילו בקשתו לפיצוי הוגשה שבע שנים לאחר מכן, ביום 14.7.2002.

מבקשים 1 ו-2 טענו כי הבקשות הוגשו זמן רב, באופן יחסי, לאחר הזיכוי, משום שנקלעו למצוקה נפשית, ודעתם לא הייתה נתונה לכך. עוד טענו, כי במשך תקופה זו החליפו את באי-כוחם, כך שעורכי-דינם הנוכחיים נזקקו לזמן רב על-מנת ללמוד את התיק, שהיה רחב היקף, ולהגיש את הבקשות בשמם (דברים אלה נטענו בבקשתו לפיצוי של מבקש 1).

מבקש 3 טען, כי על-אף שבקשתו לפיצוי ולהחזר הוצאות הגנה הוגשה כעבור שבע שנים מיום זיכוי בבית-המשפט המחוזי, הרי שלמעשה, קמה לו עילה לפיצוי רק עם זיכויים של המבקשים 1 ו-2 בבית-המשפט העליון. זאת מאחר ובית-המשפט המחוזי נתן אָמון בעדי-התביעה למעט סופיאן, ולא מצא כל דופי בחקירת המשטרה. על-פי הכרעת-הדין שניתנה בבית-משפט המחוזי ולאור העובדה כי זוכה מחמת הספק בלבד, לא היה למבקש 3 סיכוי שבית-המשפט יפסוק לו פיצוי כלשהו.

לטענתו של מבקש 3, הוא יכול היה להגיש את בקשתו לפיצויים החל מינואר 1997, עם זיכויים של מבקשים 1 ו-2.

את העובדה כי בסופו של דבר הבקשה דנן הוגשה רק ביולי 2002 הסביר מבקש 3 בכך שמחשבותיו לא היו נתונות לנושא, מה גם שלא היו בידו האמצעים הכספיים להגשת הבקשה. עוד טען כי לא ידע כלל עד לפני כשנה, כי מבקשים 1 ו-2 הגישו את בקשותיהם, ולאחר שנודע לו על כך, נדחתה הגשת הבקשה בכמספר חודשים, מפאת מותו של אחיו.

בא-כוח מבקש 1 הפנה את בית-המשפט לפסק-הדין בע"פ (באר-שבע) 7055/98, **שלהבת נ' מדינת ישראל, תקדין-מחוזי 3198 (3) 255**. לטענתו, בפסק-דין זה נפסק כי אין בשיהוי בהגשת הבקשה כשלעצמו כדי לשלול מנאשם שזוכה את זכותו לפיצוי. בפסק-דין זה הוגשה הבקשה לפיצויי כשנה וחצי לאחר זיכוי של הנאשם. כב' השופט לרון הביע על כך פליאה, אולם קבע כי אין לראות בעצם השיהוי נימוק מכריע להיענות או לאי-היענות לבקשה. סבורים אנו כי אכן, טענת שיהוי אין בה כשלעצמה כדי לשלול את זכותו של נאשם שזוכה לפיצוי על-פי סעיף 80(א) לחוק העונשין, אולם יש להתחשב בה במסגרת הכוללת של

השיקולים הנכללים בגדרן של "הנסיבות האחרות". על כל פנים, במקרה שלפנינו אין בשיהוי דן כשלעצמו כדי לשלול מהמבקשים את זכותם לפיצוי.

לסיכום.

28. בעניינם של מבקשים 1 ו-2 -

במקרה שבפנינו, בית-המשפט העליון לא קבע באופן פוזיטיבי כי מבקשים 1 ו-2 לא ביצעו אתה עבירה שיוחסה להם בכתב-האישום, כן הוא לא קבע כי הייתה התרשלות בחקירת המשטרה או בהתנהגות התביעה, או כי נרקמה עלילת שקר נגד שלושת המבקשים, כטענת באי-כוחם.

ראוי לציין עוד, כי כב' השופט טירקל ציטט בחוות-דעתו מדברי הרמב"ם, לפיהם "יותר טוב ויותר רצוי לפטר אלף חוטאים, מלהרוג נקי אחד". נראה כי גם דברים אלה מחזקים את המסקנה, כי מדובר בזיכוי מן הספק, ואל בזיכוי מוחלט.

ב-ע"פ 6621/01, בדליאן הנ"ל, התייחס כב' השופט מצא לפסק-הדין של בית-המשפט קמא, אשר זיכה את המערער בדליאן. אף-על-פי שבית-משפט קמא שם כינה את זיכוי של המערער "זיכוי מחמת הספק", פירש כב' השופט מצא את הזיכוי באופן שונה. לדבריו (פיסקה 10):

"אף שבית-המשפט כינה את זיכוי של המערער 'זיכוי מחמת הספק', הרי שמנימוקיו עולה כי בפועל רחש אִמון מלא ובלתי-מסוייג לעדות המערער ולעדויותיהם של עדי-ההגנה אשר תמכו בגירסתו... דומה שבנסיבות אלה התרחק הזיכוי למדי ממה שמקובל לראות כ"זיכוי מחמת הספק", והתקרב מאוד למה שפונה... 'זיכוי מוחלט'..."

בסופו של דבר, קבע כב' השופט מצא כי "נסיבות ה"ספק" במקרה זה מצדיקות הענקת פיצוי חלקי", וקיבל את הערעור בחלקו, תוך שהוא מורה למדינה לשלם למערער פיצוי חלקי בלבד.

סבורים אנו, כי בדרך דומה יש לפרש את פסק-הדין של בית-המשפט העליון בענייננו, אשר זיכה את המבקשים 1 ו-2.

בהתחשב בכל הנסיבות כמפורט לעיל ולאחר שבחנו בקפידה את הכרעת-הדין של בית-המשפט המחוזי ואת פסק-הדין של בית-המשפט העליון, הגענו למסקנה כי למרות הספקות

שהקימה מעורבותו של סופיאן בחקירה המשטרית והאפשרות כי ל"הפגשה" בינו לבין עדות התביעה רחל וטלי הייתה השפעה על עדותן, לא קבע בית-המשפט העליון בפסק-דינו באופן חד-משמעי, כי יש לזכות את מבקשים 1 ו-2 "מחמת הספק", כי אם פסק: "לזכות את שני המערערים מעבירת הרצח בה הורשעו", דהיינו, לכאורה מדובר על זיכוי מוחלט.

זאת ועוד, כפי שנפסק ב-פרשת דבש, הרי שאין לומר כי "זיכוי טכני או זיכוי מן הספק יביאו בהכרח לשלילת שיפוי או פיצוי מנאשם" (פיסקה 57 לפסק-דינו של כב' השופט חשין). כאמור, "גם הזיכוי גם הנסיבות שיקולים שלעניין הם לבחינתו של בית-המשפט אם יורה או אם לא יורה על תשלום פיצוי או על שיפוי".

התוצאה המתבקשת מכך היא, לאור הפסיקה של בית-המשפט העליון בנושא אשר לאחרונה הרחיבה ביותר את הזכות לפיצוי (ע"פ 4466/98, דבש; ע"פ 6621/01, בדליאן הנ"ל, ע"פ 700/00, טוויל הנ"ל), נראה כי אכן, יש מקום לפסוק למבקשים 1 ו-2 פיצוי והוצאות משפט, בין היתר - תוך התחשבות בתקופת מאסרם הממושכת, נסיבותיהם האישיות וכו'.

29. בעניינו של מבקש 3 -

הראיות שסיבכו את מבקש 3 בעבירה נשוא הדיון היו קלושות הרבה יותר מהראיות שעמדו נגד המבקשים 1 ו-2. מהכרעת-הדין של בית-המשפט המחוזי אנו למדים כי לא היו די ראיות המסבכות את מבקש 3 בעבירת הרצח.

זיהויו לא היה ודאי, ובית-המשפט המחוזי, בהכרעת-דינו, קבע כי:

"נוכח אי-הוודאות ואי-הבהירות בגירסתו של גינאווי (שלבדבריו בליל הרצח פנה אליו מבקש 2, וביקש ממנו לאפשר לו ולשני חבריו, אשר אחד מהם הוא בעל שיער מתולתל, כמו של מבקש 3, להתרחץ בדירתו ולהחליף בגדים - מ.ס.), בדבר זיהויו של שלפי מחד, ונוכח הראיות הפוזיטיביות לפיהן הוא לא נראה אף-פעם באיזור תל-ברוך, ומלבד סופיאן איש גם לא העיד ששלפי היה במקום בליל הרצח, נראה לנו שאין ראיה מהימנה הקושרת אותו לרצח."

מהטעמים הללו פסק בית-המשפט המחוזי עוד כי: "דינו של שלפי לזיכוי ולו מחמת

הספק".

משהגענו למסקנה כי מבקשים 1 ו-2 זכאים לפיצוי, ודאי שיש מקום לפסוק פיצוי והוצאות הגנה גם למבקש 3, שהרי הוא לא הורשע כלל על-ידי בית-המשפט המחוזי,

כמבקשים 1 ו-2, כי אם זוכה מחמת הספק. וראוי לציין בענייננו, כי אותו ספק היה, למעשה, העדר ראיות מספיקות לזיהויו ולמעורבותו של מבקש 3 במעשה העבירה.

30. סעיף 80(א) לחוק העונשין מסמיך את בית-המשפט לחייב את אוצר המדינה בתשלום לנאשם שזוכה "בסכום אשר ייראה לבית-המשפט", וקובע כי: "שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות... סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים".

על-פי סעיף זה, התקין שר המשפטים את תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), התשמ"ב-1982 (להלן: "התקנות"). התקנות קובעות את ההליכים בתביעה לתשלום הוצאות ופיצויים; את סכומי הפיצויים המירביים בעד כל יום של מעצר או של מאסר; ואת סכומי ההוצאות המירביים לתשלום הוצאות הגנתו של הנאשם.

הלכה פסוקה היא, כי גם לאחר שקבע בית-המשפט כי זכותו של נאשם שזוכה לקבל פיצוי והוצאות הגנתו, אין חובה לפצותו בסכום המקסימלי דווקא. סכום הפיצוי נתון לשיקול-דעתו של בית-המשפט; "...המושג מקסימום, באשר הוא, ילמדנו כי ייקבע אמנם גג לשיפוי ולפיצוי, אך אין הכרח כי נשב על הגג דווקא" (ע"פ 4466/98, דבש, פיסקה 53 לפסק-דינו של כב' השופט חשין; ראה גם: ע"פ 6621/01, בדליאן הנ"ל, פיסקה 10 לפסק-דינו של כב' השופט מצא).

מבקש 1 צירף קבלות בגין תשלום שכר-טרחת עו"ד לבא-כוחו דאז, עו"ד מקרין, על סך כולל של 160,850 ₪, אולם לטענתו, הוצאות הגנתו היו בסך \$125,000. לבקשותיהם של מבקשים 2 ו-3 לא צורפו קבלות על סכומי הוצאות הגנתם במשפט (אשר שולמו לעו"ד ריכטמן ועו"ד כהן).

המבקש 2 טוען שהוצאות הגנתו היו בסך \$35,000. מבקש 3 לא ציין כלל באילו סכומים מדובר, יתר על-כן, הוא אף לא אימת את העובדות המפורטות בבקשתו בתצהיר.

סבורים אנו, כי במקרה דנן יש לפסוק לכל שלושת המבקשים את הוצאות הגנתם, בהתחשב בנסיבות, על-פי הערכת בית-המשפט ושיקול-דעתו.

31. לאור כל האמור לעיל באשר לסוג זיכיונים של המבקשים וטיבו, ובהתחשב בנסיבותיהם האישיות, אנו סבורים כי יש להיעתר לבקשות, אולם לפסוק למבקשים, **ראלב בן סאלח מנצור, הילאל בן איברהים עבדל-חי ואיברהים שלבי**, פיצוי חלקי כדלקמן:

מבקשים 1 ו-2 יפוצו, כל אחד מהם, בגין שהותם במעצר ובמאסר במשך שלוש שנים ועשרים ימים, בסכום שהוא 20% מהפיצוי המירבי הקבוע בתקנות - 61,342 ₪.
מבקש 3 יפוצה, בגין שהותו במעצר במשך שנה וחמישה חודשים, בסכום שהוא 20% מהפיצוי המרבי הקבוע בתקנות - 28,498 ₪.

הוצאות הגנתם של המבקשים, לרבות הוצאות הבקשות דנן, תיפסקנה כדלקמן:
למבקשים 1 ו-2 - סך של 50,000 ₪ לכל אחד מהם; ולמבקש 3 - סך של 35,000 ₪.
סכומי הפיצוי וההוצאות הללו יוצמדו למדד יוקר המחיה וישאו ריבית והפרשי הצמדה מהיום ועד לתשלום בפועל.

ניתנה והודעה בפומבי, בנוכחות המבקשים ובאי-כוח הצדדים, היום, 12.11.2002.

נתן עמית 54678313-82277/98

תחיה שפירא, שופטת	מרים סוקולוב, שופטת	נתן עמית, שופט
		א ב " ד

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה